

Pociąg Lustig

Pociąg wolności

**XVI. rocznik międzynarodowego festiwalu kultury
czesko-niemiecko-żydowskiej Dziewięć bram 2015**

Patronat nad festiwalem objęli:

J.E. Prezydent Republiki Czeskiej, pan Miloš Zeman
J.E. Prezydent Rzeczypospolitej Polskiej, pan Bronisław Komorowski
J.E. Prezydent Republiki Słowackiej, pan Andrej Kiska
J.E. Prezydent Węgier, pan János Áder
J.E. Prezydent Republiki Austriackiej, pan Heinz Fischer

J.E. Premier Republiki Czeskiej, pan Bohuslav Sobotka
J.E. Wicepremier Republiki Czeskiej i minister finansów, pan Andrej Babiš
J.E. Minister kultury rządu Republiki Czeskiej, pan Daniel Herman
J.E. Minister transportu rządu Republiki Czeskiej, pan Dan Ťok

Wsparcia udzielili:

J.E. pan Peter Weiss, ambasador Republiki Słowackiej w RC
J. E. pan Dr Arndt Freiherr Freytag von Loringhoven, ambasador RFN w RC
J.E. pan Ferdinand Trauttmansdorff, ambasador Republiki Austriackiej w RC
J.E. pan Tibor Petö, ambasador Węgier w RC

J. E. pan Jakub Karfik, ambasador RC w Polsce
J. E. pan Tomáš Jan Podivínský, ambasador Republiki Czeskiej w RFN
J. E. pan Juraj Chmiel, ambasador Republiki Czeskiej na Węgrzech
J. E. pan Jan Sechter, ambasador Republiki Czeskiej w Austrii

Program

24 czerwca – Łódź, Stacja Kolejowa Radegast

• **Wystawy i projekcje filmów**

14.00 Wystawa „Wojskowego Instytutu Historycznego”

„Gešer ad Halom – Most aż dotąd”

14.00 „Ci, którzy przeżyli” – wystawa fotografii Nguyen Phuong Thao

14.00 „Diamenty nocy”, „Transport z raj”, „Colette”, „Pociągi bez powrotu”

• **Wykład**

14.00 Warsztaty antydyskryminacyjne prowadzone przez Centrum Doradztwa i Informacji dla Romów w Polsce.

16.30 Warsztaty antydyskryminacyjne prowadzone przez Centrum Doradztwa i Informacji dla Romów w Polsce.

• **Koncert**

17.00 Koncert chóru żydowskiego CLIL

18.30 Koncert chóru żydowskiego CLIL

• **Przedstawienie teatralne**

21.00 A. Lustig: „Modlitwa za Katarzynę Horovitz”, reżyseria Petr Kracik

24 czerwca – Warszawa, Muzeum Historii Żydów Polskich POLIN

• **Projekcje filmów**

19.00 Diamenty nocy – film

20.00 Pociąg Lustig – pociąg wolności 2015 – film i spotkanie

25 i 26 czerwca – Warszawa, Muzeum Kolejnictwa

• **Wystawy i projekcje filmów**

14.00 Wystawa „Wojskowego Instytutu Historycznego”

„Gešer ad Halom – Most aż dotąd”

14.00 „Ci, którzy przeżyli” – wystawa fotografii Nguyen Phuong Thao

14.00 „Diamenty nocy”, „Transport z raj”, „Colette”, „Pociągi bez powrotu”

• **Wykład**

19.30 Agnieszka Witkowska-Krych, Ośrodek Dokumentacji i Badań Korczakianum (Muzeum Warszawy)

Temat: „Opowieść o żydowskich mieszkańcach Warszawy”.

• **Przedstawienie teatralne**

21.00 A. Lustig: „Modlitwa za Katarzynę Horovitz”, reżyseria Petr Kracik

27 czerwca – Oświęcim, Dworzec Kolejowy /KL Auschwitz/

• **Wystawy i projekcje filmów**

14.00 Wystawa „Wojskowego Instytutu Historycznego”

„Gešer ad Halom – Most aż dotąd”

14.00 „Ci, którzy przeżyli” – wystawa fotografii Nguyen Phuong Thao

14.00 „Diamenty nocy”, „Transport z raj”, „Colette”, „Pociągi bez powrotu”

• **Przedstawienie teatralne**

21.00 A. Lustig: „Modlitwa za Katarzynę Horovitz”, reżyseria Petr Kracik

Idea projektu

Pociąg Lustig – Lustig Train

POCIĄG WOLNOŚCI

XVI. rocznik Międzynarodowego festiwalu kultury czesko-niemiecko-żydowskiej Dziewięć bram przedstawi w swoim tegorocznym programie wyjątkowy międzynarodowy projekt teatralny Pociąg Lustig – Pociąg wolności 2015, którego integralną częścią jest też inscenizacja teatralnej Arnošta Lustiga i Petra Kracika "Modlitwa za Katarzynę Horovitz." Inszenizacja przypomni losy ofiar transportów jeżdżących Europą w ramach tzw. rozwiązania ostatecznego kwestii żydowskiej. Międzynarodowy projekt teatralny Pociąg Lustig – Pociąg wolności 2015 w ramach obchodów 70 rocznicy końca II wojny światowej.

Pociąg Lustig – Pociąg wolności 2015 jest symbolicznym przypomnieniem ofiar ludobójczej przemocy, które w różnych okresach masowej zagłady były przewożone pociągami towarowymi (np. w ramach likwidacji Żydów i Romów podczas drugiej wojny światowej i masakry Ormian podczas pierwszej wojny światowej). Deportacje żydowskiej ludności były systematycznie prowadzone w nazistowskich Niemczech w 1941 roku pod cyniczną nazwą "Ewakuacja" i trwały aż do 1944 roku. Formalnie program deportacji uruchomiono w ramach tzw. ostatecznego rozwiązania kwestii żydowskiej 20 stycznia 1942 roku na konferencji w niemieckim Wannsee. Transporty były wysyłane do wszystkich obozów śmierci – Oświęcimia, Treblinki, Sobiboru, Chełmna, Majdanka, Bełżca i innych, w których zmarło straszliwą i niewyobrażalną śmiercią około 6 milionów Żydów. Inauguracja projektu będzie miała miejsce 18 czerwca 2015 roku na dworcu w miejscowości Bohušovice nad Ohří /Terezín/, gdzie zostanie przedstawiony zabytkowy pociąg oraz odbędzie się pierwsze przedstawienie inscenizacji Arnošta Lustiga i Petra Kracika "Modlitwa za Katarzynę Horovitz.". Specjalny pociąg następnie symbolicznie przejedzie przez sześć państw Europy środkowej i zatrzyma się w następujących miastach: Děčín, Łódź, Warszawa, Oświęcim, Žilina, Martin, Nitra, Bratysława, Český Krumlov, Tábor, Třebíč, Hlinsko, Chrudim. Ostatnie przedstawienia w ramach projektu odbędą się w Pradze w dniach 17 czerwca 2015 roku, dworzec Praha-Bubny, gdzie projekt zostanie uroczysto zakończony.

Trasa tego wyjątkowego projektu prowadzi nie tylko przez stolicy poszczególnych państw – Warszawę, Bratysławę i Pragę, które odegrały historyczną rolę w II wojnie światowej i są dziś naturalnymi ośrodkami kultury, ale zmierza też do miejsc, które są związane z tragiczną historią ubiegłego wieku. Są to przede wszystkim miejsca, gdzie wybudowano obozy zagłady – Terezín i Oświęcim. Prowadzi też przez miasta, które ucierpiały w okrutnej wojnie lub w wyniku bombardowań poniosły wielkie straty wśród cywilnej ludności – Łódź i Warszawę.

Trasa projektu prowadzi również przez miasta, które są znanymi ośrodkami teatralnymi – Łódź, Martin, Nitra, oraz przez czeskie miasta – Tábor, Třebíč, Chrudim, które są znane w środowiskach teatralnych ze swojej dojrzałej i wymagającej publiczności teatralnej. Wierzymy,

że adaptacja Arnošta Lustiga i Petra Kracika Modlitwa za Katarzynę Horovitz stanie się również w tych miastach wydarzeniem kulturalnym nadchodzącego lata 2015.

Pociąg międzynarodowego projektu teatralnego Pociąg Lustig – Pociąg wolności 2015 będzie zestawiony z zabytkowych wagonów kolejowych, ~~które będzie ciągnąć lokomotywa parowa, tzw. Niemka~~. Zabytkowe wagony pociągu będą wykorzystane jako oryginalne pomieszczenia, w których będą zainstalowane stałe i regionalne wystawy, oraz jako kino, gdzie będą wyświetlane czeskie filmy fabularne i dokumentalne o tematyce wojennej, ale również jako szatnie dla aktorów i muzyków.

Centralnym miejscem pociągu będzie tzw. wagon teatralny, który jest specjalnie zaadaptowany tak, że po przystawieniu na peron można z niego wybudować scenę, do której nawiązuje też mobilna widownia dla gości projektu. Bilety wstępu są bezpłatne i można je zamówić pod adresem e-mail vlaklustig@post.cz. Oficjalnie widownia pomieści 320 widzów.

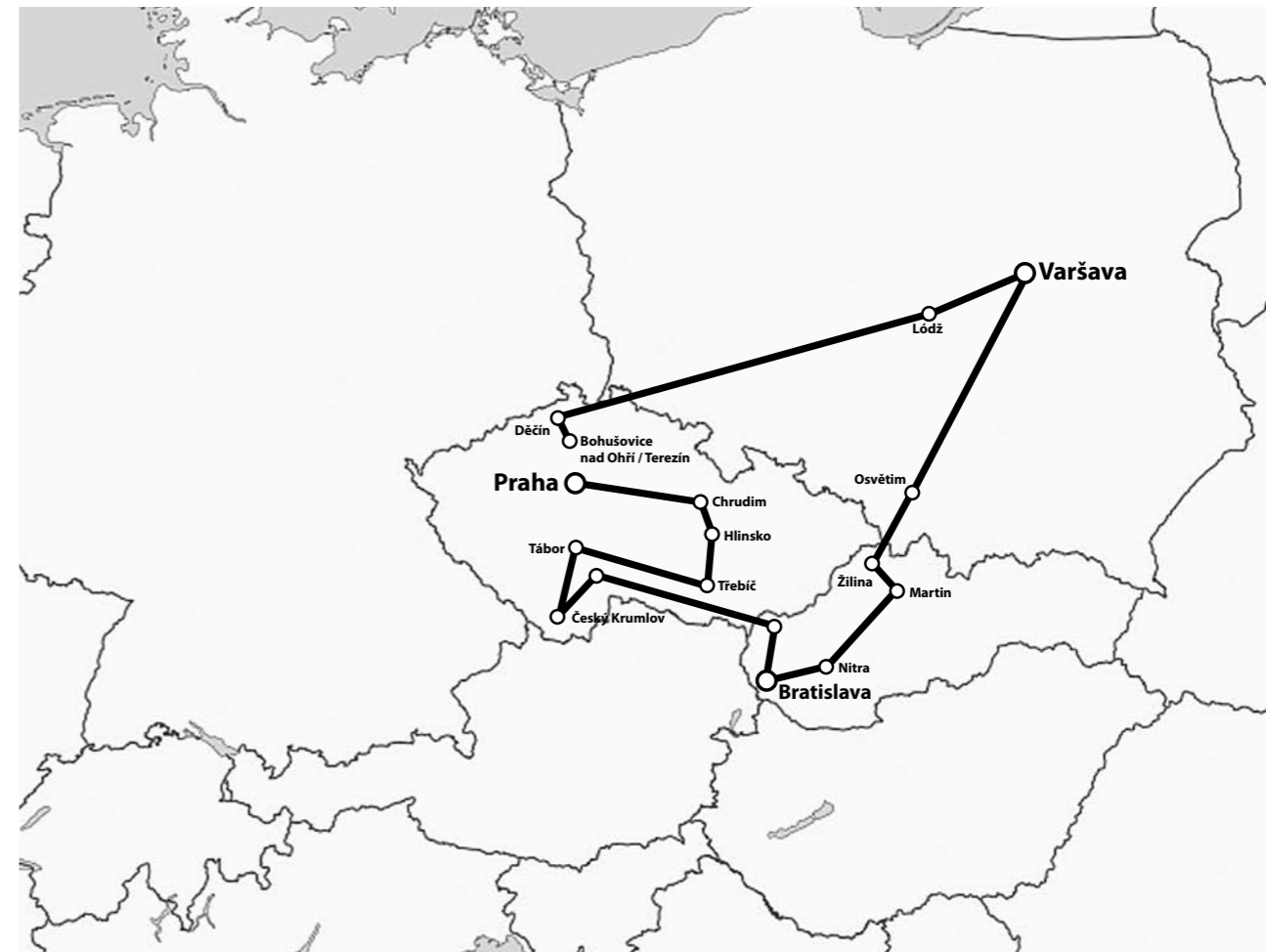
Historia jest nie tylko żywa, ale przede wszystkim wciąż inspirująca. Neonazizm hołubi ideologię Adolfa Hitlera, antysemityzm czerpie z bezdennej tradycji historycznej nienawiści wobec Żydów, negatywna forma nacjonalizmu ma swoje źródła w reżimach faszystowskich XX wieku, rasizm i ksenofobia są zwierciadłem odwiecznego ludzkiego strachu z nieznanego.

Jedną z niebezpiecznych form antysemityzmu jest podawanie w wątpliwość holokaustu. Arnošt Lustig uważał taką postawę za odrażające barbarzyństwo, ponieważ ofiary nazistowskiej masowej zagłady zabija po raz drugi.

Pociąg Lustig staje się w naszym pojęciu, to znaczy za pośrednictwem adaptacji teatralnej Modlitwy za Kateřinę Horowitzovą, żywym przypomnieniem tragedii holokaustu, której nie wolno nigdy zapomnieć.

Przypominanie tragicznych wydarzeń przemocy i zagłady jest jedyną nadzieją, że podobne wydarzenia nie powtórzą się w bliskiej ani w odległej przyszłości.

Organizację artystyczną i logistyczną projektu powierzono spółce artystycznej Old Way Production s.r.o., która aktywnie uczestniczyła w organizacji poszczególnych projektów i programów XV. rocznika Międzynarodowego festiwalu kultury czesko-niemiecko-żydowskiej Dziewięć bram.

Arnošt Lustig

MODLITWA ZA KATARZYNĘ HOROVITZ

Reżyser: Petr Kracik

Adaptacja: Petr Kracik i Ladislav Stýblo

Muzyka: Josef Gušlbauer

Muzyka: Josef Gušlbauer; Zuzana Wirthová, Jan Janda, Zuzana Grosmanová, Vladimír Vitiska, Zbyněk Malý and Petr Vyoral

Scena i kostiumy: Milan David

Dramaturgia: Ladislav Stýblo

OSOBY I OBSADA:

BEDŘICH BRENSKE	Radek Zima
HORST SCHILLINGER, porucznik	Ivo Kubečka
SEPP HOYER, młody podoficer	Ondřej Kavan
KATEŘINA HOROVITZOVÁ	Anna Stropnická lub Denisa Pfauserová lub Petra Tenorová
HERMAN COHEN, kupiec z San Francisco	Dušan Sitek
FREDDY KLARFELD, aktor	Jiří Bábek
RAPPAPORT-LIEBEN, handlarz diamentami	René Přebil
JOSEF VARECKY, eksporter	Ivan Jiřík
OSKAR LÖWENSTEIN, prawnik	Rudolf Jelínek
RABÍN DAJEM Z LODŽE, pan w suszarni włosów	Radek Valenta lub Karel Vlček
WIĘZIEN	Aleš Alinče lub Pavel Chalupa
ZOŁNIERZE	Tomáš Zmrzlý, Vratislav Jelínek, Petr Christl, Jiří Řehák

Spektaklem kieruje i pilnuje tekstu: Aleš Alinče lub Jolana Běhounková

Arnošt Lustig

(21. 12. 1926 – 26. 2. 2011)

Wybitny czeski prozaik, scenarzysta, pedagog, publicysta i dziennikarz żydowskiego pochodzenia, którego dzieło przetłumaczono na 23 języki. Urodził się w Pradze w rodzinie Emila Lustiga, niezamożnego handlarza tekstyliami. Dzieciństwo spędził w praskiej dzielnicy Libeň, która wtedy była nie tylko peryferyjną przemysłową dzielnicą, ale również miejscem najliczniej osiedlonym przez Żydów w Pradze. Rozpoczął studia na gimnazjum realnym, ale w 1941 roku został z niego wyrzucony z przyczyn rasowych na podstawie tzw. dekretów norymberskich. Później wyuczył się zawodu krawca i pracował w warsztacie zdobniczym.

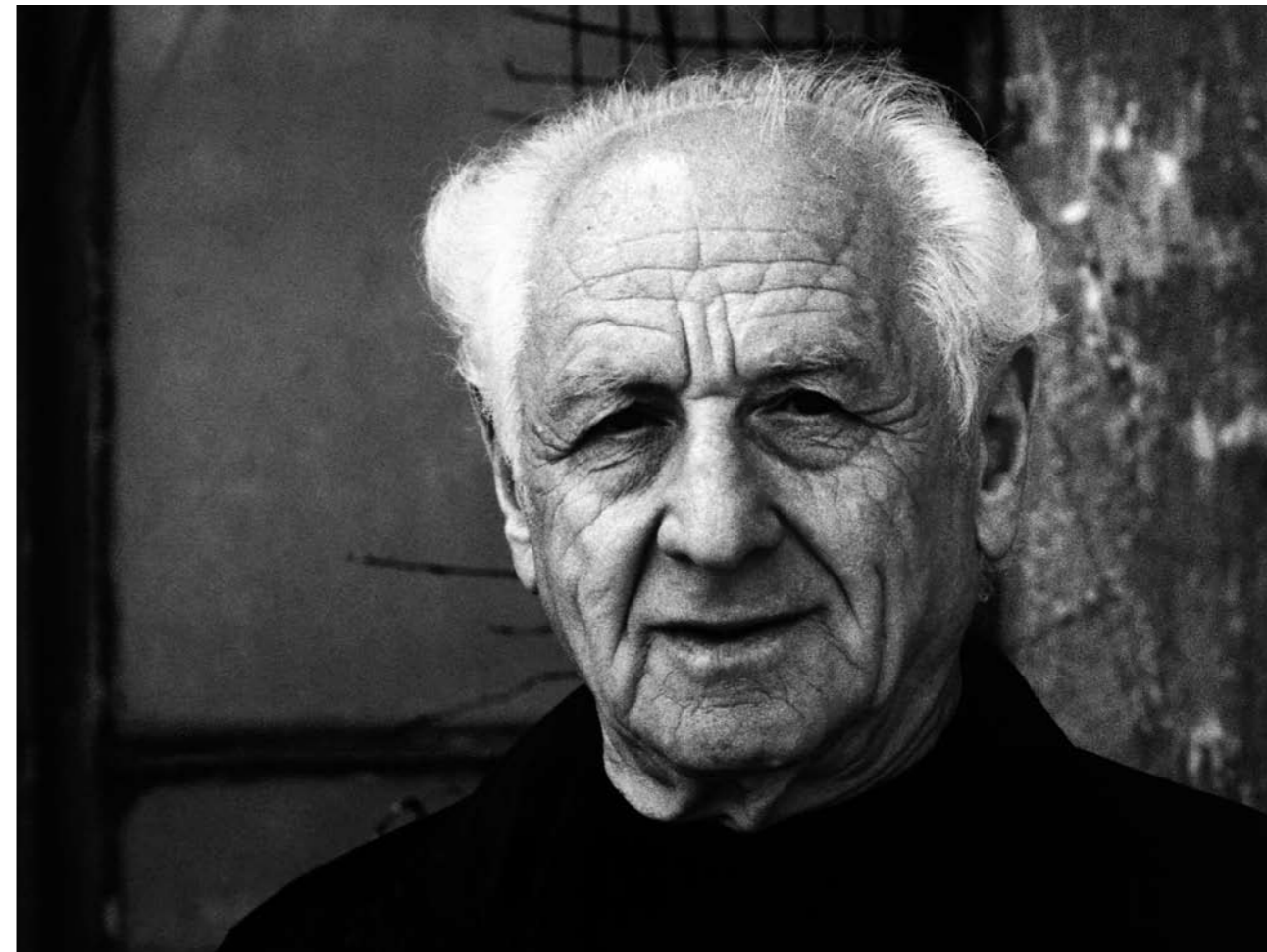
Dnia 9 listopada 1942 r. (w wieku szesnastu lat) wywieziono go z rodzicami i siostrą Haną do getta w miejscowości Terezín, skąd 28 września 1944 roku deportowano go do obozu śmierci w Oświęcimiu przedostatnim transportem, który odjechał z Terezína do Oświęcimia. Tu, podobnie jak jego siostra i matka, wysłano go do niewolniczej pracy. Jego ojciec nie przeżył holokaustu, podobnie jak część krewnych. Po kilku tygodniach w nieludzkich warunkach oświęcimskiego obozu Arnošt Lustig dobrowolnie zgłosił się wraz z innymi do pracy do obozu koncentracyjnego Buchenwald, kłamiąc, że umie pracować na obrabiarkach do metalu – to mu prawdopodobnie uratowało życie. W Buchenwaldzie był jednak krótko, ponieważ od końca października 1944 roku do początku kwietnia 1945 roku więziono go w filii obozu Buchenwald w Meuselwitz koło Lipska, gdzie pracował w wytwórni amunicji w produkcji części do pancerników. 13 kwietnia 1945 roku udało się mu uciec z transportu zmierzającego z Buchenwaldu do Dachau a następnie ukryć się do końca wojny w Pradze. Aktywnie uczestniczył w Powstaniu Praskim, gdzie zaopatrywał w żywność i inny materiał prowizoryczny szpital powstańczy w piwnicy tzw. ratusza żydowskiego na Starym Mieście.

Po wyzwoleniu w maju rozpoczął studia na akademii handlowej, wkrótce jednak przeniósł się do ówczesnej Wyższej Szkoły Nauk Politycznych i Społecznych, gdzie w 1950 roku ukończył dziennikarstwo. W latach pięćdziesiątych wstąpił też (podobnie jak wielu byłych więźniów obozów koncentracyjnych) do partii komunistycznej – jak później mówił, zrobił to z naiwności i w przekonaniu, że komunizm w czasach powojennych najlepiej zapobiegnie powrotowi faszyzmu. Już podczas studiów pisał do gazet i czasopism (najpierw do Biuletynu żydowskich gmin wyznaniowych i gazety Lidové noviny) i napisał też swoje pierwsze nowele – przeważnie z tematyką holokaustu, który ze zrozumiałych powodów był jego całościowym tematem. W 1948 roku odjechał jako specjalny korespondent do Izraela, skąd referował o walce o niepodległość państwa Izrael. Swoje artykuły regularnie publikował w kilku czechosłowackich gazetach, czasopismach i w radiu. W Izraelu w 1949 roku ożenił się z Věrou Weislitz (1927 – 2009), z którą miał dwoje dzieci – Josefa i Evę. Po powrocie do ojczyzny pracował jako reporter i reżyser Czechołowackiego Radia (1950 – 1958) i szef rubryki kulturalnej czasopisma Mladý svět (1959 – 1961). Później działał jako scenarzysta Studia Filmowego Barrandov (1961 – 1968) i należał do awangardy tzw. Czechołowackiej Nowej Fali.

Swoj pierwszy zbiór opowiadań wydał w 1957 roku pod nazwą Noc a naděje (Noc i nadzieja). Rok później następuje zbiór Démanty noci (Diamenty nocy) (nowela Tma nemá stín (Ciemność nie ma cienia) z tego zbioru została zekranizowana w 1964 roku pod tytułem Démanty noci (Diamenty nocy), nowela Tam a zpátky (Tam i z powrotem) również z tego zbioru została zekranizowana pod

tytułem *Sousto (Dla chleba)* w 1960 roku jako film krótkometrażowy FAMU). W 1959 roku wydano zbiór dzieł *Lustiga Ulice ztracených bratří (Ulica zaginionych braci)*, po której dwa lata później przyszła kontrowersyjna nowela *Můj známý Vili Feld (Mój znajomy Vili Feld)* napisana na podstawie prawdziwych wydarzeń i opowiadająca o charyzmatycznym człowieku, który potrafi skorzystać z jakiegokolwiek sytuacji. W 1962 roku wydano nowele *Lustiga Dita Saxová (zекranizowana w 1967 roku)* o ciężkiej doli byłych więźniów obozu koncentracyjnego i *Transport z ráje (Transport z raju)* (zекranizowany w 1962 roku). W 1964 roku wyszła znana w świecie nowela *Lustiga Modlitba pro Kateřinu Horovitzovou (Modlitwa za Katarzynę Horovitz)* (zекranizowana w 1965 roku), która ostatecznie przyniosła autorowi międzynarodową sławę. Z innych dzieł *Lustiga* z tych czasów wymienimy chociażby zbiór opowiadań *Hořká vůně mandlí (Gorzki zapach migdałów)* (1968) czy też powieści *Bílé břzy na podzim (Białe brzozy jesienią)* (1966) o czechosłowackich więźniach politycznych w latach pięćdziesiątych, *Propast (Przepaść)* (1966) i *Miláček (Ulubieniec)* (1968) o izraelskiej walce o niepodległość (nakład tej powieści został skonfiskowany przez cenzurę i skartowany). W drugiej połowie lat sześćdziesiątych stał się jedną z ważnych postaci tzw. reformatorskiego skrzydła KSČ: np. na IV Zjeździe Pisarzy Czechosłowackich (1967) wygłosił krytyczne przemówienie, w którym między innymi bronił stanowisk Izraela we właśnie przebiegającej wojnie izraelsko-arabskiej i forsował większą wolność twórczości literackiej. Inwazja wojsk Układu Warszawskiego do Czechosłowacji w sierpniu 1968 roku zaskoczyła Arnošta *Lustiga* z rodziną na urlopie we Włoszech. Ze względu na swoje zaangażowanie po stronie reformatorskich komunistów (oraz z powodu fatalnego doświadczenia jego małżonki z czechosłowackim antysemityzmem) postanowił zostać z rodziną za granicą.

Lustigowie mieli ważne wkładki paszportowe i paszporty aż do 1972 roku, dlatego jeszcze jakiś czas byli przynajmniej oficjalnie obywatelami czechosłowackimi. Najpierw osiedli w Izraelu, gdzie rodzina stała się członkami kibucu *Hachotrim*. Już w 1969 roku odeszli jednak do Zagrzebu w ówczesnej Jugosławii, gdzie Arnošt *Lustig* współpracował z zagrzebskim studiem filmowym *Jadranfilm* na scenariuszu o J. B. *Tito Soutěska (Pięta ofensywa)*, w którym główną rolę *Tita* grał *Richard Burton*. W 1970 roku *Lustigowie* osiedli w USA. Arnošt *Lustig* uczył np. na uniwersytecie w lowie scenarystyki i twórczości teatralnej oraz wykładał na *Drake Univerzity* w *Des Moines*, stolicy stanu Iowa. Od 1 stycznia 1973 roku, kiedy rodzinie czechosłowackie urzędy nie przedłużyły ważności paszportów i wiz, Arnošt *Lustig* stał się emigrantem również „de iure” (obywatelem Stanów Zjednoczonych stał się dopiero w 1979 roku). W 1981 roku został zaocznie skazany przez czechosłowackie sądy za niedozwolone opuszczenie kraju na trzy i pół roku pozbawienia wolności, co mu praktycznie aż do upadku czechosłowackiego komunistycznego reżimu uniemożliwiło odwiedzanie ojczyzny. W latach 1973 – 2004 Arnošt *Lustig* wykładał na Uniwersytecie Amerykańskim w *Washingtonie* historię filmu, literatury i scenarystykę (w 1978 roku został tu mianowany profesorem). Z dzieł *Lustiga* napisanych w emigracji wymienimy chociażby powieść *Nemilovaná (Niekochana)* (1979). Po 1989 roku często powracał do swojej ojczyzny i intensywnie włączył się, pomimo stosunkowo podeszłego wieku, do krajowego życia kulturalnego. Z jego obszernego dzieła wymienimy na przykład powieści *Král promluvil, neřekl nic (Król przemówił, nie powiedział nic)* (1990), *Dívka s jizvou (Dziewczyna z blizną)* (1995), *Kamarádi (Przyjaciele)* (1995), *Neslušné sny (Nieprzyzwoite sny)* (1997), *Krásné zelené oči (Piękne zielone oczy)* (2000), „żeńską” trylogię *Colette: Dívka z Antverp (Dziewczyna z Antwerpii)* (1992), *Tanga: Dívka z Hamburku (Dziewczyna z Hamburga)* (1992) i *Lea: Dívka z Leeuwardenu (Dziewczyna z Leeuwarden)* (2000) lub zbiór opowiadań *Oheň na vodě (Ogień na wodzie)* (1998). Swoje dzieła, z nielicznymi wyjątkami (jednym z nich jest nowela *Modlitba pro Kateřinu Horovitzovou (Modlitwa za Katarzynę Horovitz)*, którą *Lustig* zawsze uważał za jedno ze swoich najbardziej udanych dzieł), wielokrotnie poprawiał, cyzelował i uzupełniał, aby ich wymowa była

jak najsilniejsza i najpełniejsza. W 1995 roku Arnošt Lustig stał się na dwa lata redaktorem naczelnym czeskiej wersji pisma Playboy. Zdobyl szereg prestiżowych wyróżnień i w kraju i za granicą był uważany za jednego z najwybitniejszych i najbardziej wpływowych autorów światowych zajmujących się wydarzeniami dwudziestego wieku. W 2012 roku wydawnictwo Mladá fronta ustanowiło Nagrodę Literacką Arnošta Lustiga, której laureatami stają się młodzi pisarze. W tym samym roku powstała też Nagroda Arnošta Lustiga przyznawana wybitnym ludziom, którzy łączą w sobie właściwości, jakimi jest odwaga, męstwo, ludzkość i sprawiedliwość (pierwszym laureatem tej nagrody jest biskup Václav Malý). Był siedem lat honorowym prezydentem Festiwalu 9 bram, prezydentem Stowarzyszenia Franza Kafki i organizacji wspierania nauki Česká hlava (Czeska głowa). Honorowe doktoraty otrzymał na chicagowskim Spertus College (z zakresu piśmiennictwa hebrajskiego) i Uniwersytecie Michigan (z zakresu nauk humanistycznych – ten honorowy doktorat otrzymał wspólnie z Wacławem Havellem). Arnošt Lustig był też dwukrotnym laureatem Narodowej Żydowskiej Nagrody za Literaturę, laureatem Nagrody Emmy za najlepszy scenariusz dokumentu telewizyjnego, Nagrody Państwowej Klemensa Gottwalda za nowelę Modlitba pro Kateřinu Horovitzovou (Modlitwa za Kateřinę Horowitzovą) (1967), Nagrody Karla Čapka (1996), Medalu Za zasługi I stopnia (2000), Nagrody za dzieło życiowe udzielanej przez Amerykańską akademię sztuk i nauk (2004), Nagrody Vladislava Vančury (2005) i Nagrody Franza Kafki (2008). Trzykrotnie był w ścisłej czołówce kandydatów do Nagrody Nobla za literaturę, ostatnio w 2008 roku. Był też nominowany do prestiżowej amerykańskiej Nagrody Narodowej za literaturę (za powieść Modlitba pro Kateřinu Horovitzovou (Modlitwa za Katarzynę Horovitz)), oraz Nagrody Bookera i Pulitzera.

Jego życiowe losy i niezwykle charyzmatyczna osobowość stały się przedmiotem kilku krajowych i zagranicznych dokumentów telewizyjnych, łącznie z dokumentami jego syna Josefa Z deníku bláznivého manžela (Z dziennika zwiariowanego małżonka) (1971 i 1975) i Můj fotr a jeho nejoblíbenější koncentráky ((Mój stary i jego ulubione obozy koncentracyjne) (2010) lub córki Evy Tvá slza, můj déšť (Twoja łza, mój deszcz) (2012). W koprodukcji Czeskiej Telewizji i festiwalu Dziewięć bram powstały obrazy Zaplať pánbůh za fotbal (Bóg zapłać na futbol) i Žít je Lustig (Życie to Lustig). Obecnie w tej samej koprodukcji powstaje godzinowy film dokumentalny Vlák Lustig, aneb vlaky do nenávratna (Pociąg Lustig, czyli pociągi bez powrotu) przedstawiający od początku powstanie, organizację i realizację Pociągu Lustig. Intensywnie uczestniczył w dyskusjach i wykładach na temat holokaustu i wielu publicznych odczytach swoich dzieł niemal do swojej śmierci. Zmarł w lutym 2011 roku w Pradze, kiedy po długiej i ciężkiej chorobie przegrał walkę z rakiem.

Powieści, nowele i opowiadania Arnošta Lustiga i scenariusze filmowe, które według nich powstały, wciąż należą do najlepszych dzieł poświęconych losom ludzi (przeważnie żydowskim, ale na pewno nie tylko im) w „zwichniętych czasach“. Bohaterami jego dzieł są przede wszystkim ludzie znajdujący się w skrajnych sytuacjach, którzy są zmuszeni przez wydarzenia „szalonego“ dwudziestego wieku do działania pod presją i często na samej granicy swoich możliwości fizycznych i moralnych. Opowiadania Lustiga nie tylko bowiem przedstawiają walkę swoich bohaterów o przeżycie, ale również o zachowanie „wewnętrznej czystości“ wśród brudu i powszechnego upadku. Dzieła Lustiga są godną uwagi (i często nastawioną autobiograficznie) opowieścią o złu, które nieustannie grozi zniszczeniem człowieka – i o nadziejach, które dają wiara w uniwersalne ludzkie wartości.

Modlitwa za Kateřinę Horovitzovą

Znana w świecie nowela Lustiga Modlitwa za Katarzynę Horovitz jest sugestywną i wyjątkowo silną artystycznie relacją o jednej z najbardziej tragicznych, najpotworniejszych i przerażających wydarzeń współczesnej historii ludzkości – nazistowskim holokaucie popełnianym szczególnie na Żydach, ale boleśnie odczuwanym przez wiele narodów. Mogłoby się wydawać, że czas, który nas dzieli od tych historycznych wydarzeń, jest za długi na to, aby losy ludzi więzionych przez nazistów w obozach koncentracyjnych mogły nam coś powiedzieć o świecie, w którym żyjemy. Niestety, wręcz przeciwnie. Losy ludzi, którzy przeszli nazistowskim piekłem, mogą bowiem wciąż ostrzegać przed obojętnością, nietolerancją, arogancją władzy a przede wszystkim przed potworną i zimnokrwistą „inżynierią ludzkich losów“. Ponieważ „industrializacja“ ludzkiego życia i śmierci, która nie zatrzyma się przed niczym, aby osiągnąć maksymalną efektywność i zysk (które właśnie nazistowskie obozy koncentracyjne dopracowały do potwornej doskonałości) jest groźbą, która nie przestała się wznosić nad europejską cywilizacją do dziś.

Bohaterką Modlitwy za Kateřinę Horovitzovą jest młoda żydowska dziewczyna Katarzyna, której niedługo po przybyciu do oświęcimskiego obozu koncentracyjnego udało się dostać do towarzystwa bajkowo bogatych żydowskich milionerów z amerykańskim obywatelstwem, którzy dostali się w ręce nazistów w 1943 roku we Włoszech. Grupie tych handlowców i Katarzynie, którą jeden z nich postanowił chronić, jest obiecany, po zapłaceniu znacznej kwoty, odjazd na wolność – do Ameryki, gdzie ma dojść do ich wymiany za wziętych do niewoli niemieckich oficerów. Warunki, za które więźniowie mogą od nazistów „kupić“ swoje życie i wolność, nieustannie jednak zaostrzają się i do już zapłaconych wielkich sum przybývają wciąż dalsze. Grupie milionerów został przydzielony jako asystent oficer Friedrich Brenske, który manipuluje powierzonymi mu więźniami w wyjątkowo wyrafinowany sposób graniczący z terrorem psychicznym. Kilka razy wydaje się, że Brenske i cały nazistowski aparat naprawdę dążą do gładkiego przebiegu operacji wymiany. Innym razem jednak wkłada się nieprzyjemne wrażenie, że chodzi tylko o strasliwą i okrutną grę, która ma zacinającej się nazistowskiej maszynie przynieść pieniądze i nie może dla żydowskich kupców skończyć się inaczej niż tragicznie. Katarzyna Horovitz, która jest z początku raczej pasywną osobą, szybko przejrzę okrutną grę Brenske. Właśnie ona w końcu, na przekór absolutnie beznadziejnej sytuacji, stawia czoła potwornemu złu.

Arnošt Lustig w swojej noweli połączył kilka prawdziwych wątków. Jednym z nich jest wydarzenie, kiedy naziści załadowali kilka statków transportowych więźniami z obozu koncentracyjnego, zamknęli ładownie i wysłali je na otwarte morze, gdzie wszyscy więźniowie zmarli z głodu. Innym jest szantażowanie żydowskich kupców, którzy nieostrożnie wybrali się do Włoch przed niemiecką inwazją w 1943 roku i ich życie, pomimo zapłacenia wielkiego okupu za obietnicę odwiezienia do neutralnej Szwajcarii, skończyło się w komorach gazowych.

Chyba najważniejszym wątkiem, który inspirował Lustiga do napisania noweli, było jednak opowiadanie czesko-izraelskiego historyka Ericha Kulki, który zajmował się między innymi żydowskimi buntami i rewoltami w okresie holokaustu. Kulka na początku lat sześćdziesiątych opowiadał Lustigowi o jednej niezwykle oświęcimskiej obozowej legendzie, według której piękna młoda dziewczyna mająca na imię Katarzyna Horovitz, aktorka czy też tancerka, na progu oświęcimskiej komory gazowej oparła się swojemu losowi i zastrzeliła okrutnego dozorcę Schillingera jego własną bronią, kiedy chciał, aby mu zatańczyła naga. Młodego adiutanta Schillingera przy tym postrzeliła i strzelała też do innych zaskoczonych dozorców. W końcu, co prawda, unieszkodliwili ją strażnicy, tym nie mniej heroiczny i niezwykle czyn stał się

dla wielu więźniów pokrzepieniem i przykładem. To wydarzenie jest dziś uważane za jedną z niewielu prób oporu ludzi deportowanych do nazistowskich obozów koncentracyjnych przeciwko ich oprawcom. Historię młodej pięknej tancerki lub aktorki, która w przedsiwniku komory gazowej zastrzeliła dozorcę o nazwisku Schillinger czy też Emmerich (tu źródła się różnią) przed sądem wojennym bardzo podobnie opowiedział też ówczesny dowódca oświęcimskiego obozu Rudolf Höss i inni świadkowie. Arnošt Lustig jednak później ku swojemu wielkiemu zaskoczeniu w archiwach znalazł informację, że rzeczywiście żyjąca Katarzyna Horovitz była aktywną konfidentką gestapo. Prawdopodobnie miała na sumieniu życie kilku bogatych Żydów, którzy aż do spotkania z nią ukrywali się w Warszawie przed nazistami. Obiecała im, że za tłuścą łąpówkę załatwi im odjazd do Ameryki, ale zamiast tego zwabiła ich do warszawskiego Hotelu Polskiego, gdzie już na nich czekało gestapo. Ze względu na „zasługi dla Rzeszy” nazisci jej obiecali specjalne traktowanie – nawet to, że z Warszawy będzie mogła odjechać pociągiem do Szwajcarii. Oczywiście do tego nie doszło i Katarzyna skończyła w oświęcimskiej komorze gazowej, tak samo, jak większość warszawskich Żydów. Strzały Katarzyny przed komorą gazową były więc, w świetle tych faktów, swego rodzaju zemstą zdesperowanej i oszukanej kobiety za niespełnione obietnice nazistów. Arnošt Lustig w jednym wywiadzie dla prasy powiedział, że chciałby napisać tę historię. Miałaby to być nowela o kobiecie-konfidentce, która na końcu życia widzi krach swoich iluzji i staje twarzą w twarz z złu, któremu sama pomagała. Do napisania tego opowiadania jednak nigdy nie doszło. Literatura światowa zna więc na razie tylko historię jedynej Katarzyny Horovitz – tej, która podobnie jak Judyta w znanej opowieści Starego Testamentu ucięła głowę diabelskiemu Holofermowi. Realną podstawę ma również postać nazistowskiego oficera Friedricha Brenske, charyzmatycznego, wykształconego, wyrafinowanego, niemiłosiernego i cynicznego do szpiku kości pana życia więzionych multimilionerów i Katarzyny Horovitz. Według słów Lustiga ta odpychająca i jednocześnie fascynująca postać nosi nazwisko pewnego zachodniobermberskiego urzędnika sądowego, który w 1963 roku „pouczył” małżonkę Lustiga w związku z jej staraniami o odzyskanie obrączek ślubnych jej rodziców zamęczonych w obozie koncentracyjnym, które według wiadomości w prasie mogłyby się znajdować w sejfach berlińskiej centrali niegdyśszego Reichsbanku. Obrączki, które musieli jej rodzice (tak jak inni Żydzi) oddać w 1941 roku przed odejściem do transportu, mogłyby być przy tym jedyną fizycznie dotykalaną pamiątką, która po nich (jak przynajmniej mieli nadzieję Lustigowie) w ogóle została.

Pan Friedrich Brenske owszem suchym tonem małżonce Lustiga wyniośle odpowiedział, że żadne takie obrączki nie istnieją i nigdy nie istniały – wyraził nawet znaczne wątpliwości, czy w ogóle istnieli ludzie, którzy mieli je nosić. Ofiary obozów koncentracyjnych po prostu zdaniem pana Brenske nigdy nie żyły a zbrodnie, o które oskarżano nazistów po wojnie, nigdy nie miały miejsca, czym cała sprawa dla niego raz na zawsze była skończona... „Gdybym miał naszkicować diabła w mundurze nazistowskim, byłby to mężczyzna podobny do pana Brenske. Dystyngowany, elegancki, z wyższym wykształceniem, wybranych manier; którego każde słowo jest jednak nasycone trucizną kłamstwa prowadzącego do śmierci”, napisał później Lustig. Pogardliwe lekceważenie przez Brenske ofiar nazistowskich zbrodni było decydującym impulsem, który Lustiga, według jego własnych słów, na dwanaście dni „przykuł” do maszyny do pisania – tak długo podobno trwało kompletne napisanie noweli, która z pewnością nie przypadkiem przypomina głęboki wewnętrzny krzyk na pograniczu śmiechu i płaczu. Modlitwa za Katarzynę Horovitz jest napisana bardzo skomplikowanym językiem i miesza się w niej prosta ludzkość i lapidarność przekazu z zawziętością i dwuznacznością wypowiedzi Brenske, z pomocą których rozgrywa swoją straszliwą grę i wciąga ofiary do pułapki. Gra Brenske „w kotka i myszkę” jest przemyślana do najmniejszych szczegółów, tragiczna i absurdalnie komiczna, w najwyższym stopniu poetycka i niemiłosiernie realna, czysto subiektywna a pomimo to w pewnym sensie uniwersalna. W zasadzie chodzi o odwróconą żydowską

anegdotę: zamiast „goja” oszukanego przez sprytniejszego i cwane go Żyda są tu oszukiwani i dosłownie oskubani żydowscy milionerzy. Również język, tradycyjne oparcie i podstawę żydowskiej kultury i wiary, opanowuje i wykorzystuje najlepiej nazista Brenske, natomiast Żydów w tej grze często nie stać na nic innego, niż zwięzłe odpowiedzi i proste komentarze. Jak gdyby naziści zawładnęli zupełnie wszystkim i byli w stanie wykorzystać w swoich planach cokolwiek – i w końcu nic nie zostawili bez skazy.

Niemiejsi „poeta prawdy”, jak twórczość Lustiga trafnie scharakteryzował Ludvík Aškenazy, przedstawił w Modlitwie za Kateřinę Horovitzovou z niecodzienną siłą i niezwykle przekonująco zachowania człowieka w skrajnej sytuacji. Człowieka, który jest zmuszony do obrony tego ostatniego, co mu pozostało – swojego honoru, sumienia i podstawowej godności. Jest to opowiadanie dramatyczne i wstrząsające: w końcu jego sensem jest ostrzeżenie, że człowiek w każdych okolicznościach powinien być ostrożny i nigdy nie może pozwolić ukołysać się aż do zubożenia. W przeciwnym wypadku bowiem możemy również dziś, nie dajcie Bogowie wszystkich wyznań, doczekać się jakiejś nowoczesnej postaci oświęcimskich komór gazowych lub „reinkarnacji” potwornie genialnego Friedricha Brenske.

Ladislav Stýblo, dramaturg

Dekoracje wykonały warsztaty ČD Cargo pod kierownictwem Václava Šimona we współpracy z firmą COM-PARS s.r.o.

Produkcja dekoracji teatralnych pod kierownictwem inż. Stanislava Hrdlički.

Garderoba i rekwizyty: Štěpánka Čechová i Kristina Hončarivová

Światło: Petr Vodička

Dźwięk: Petr Znamenáček

Technika sceniczna: Tomáš Zmrzlý, Petr Christl, Vratislav Jelínek i Jiří Řehák

Za udostępnienie materiałów z archiwum Arnošta Lustiga i cenne uwagi Dotyczące tekstów serdecznie i bardzo dziękujemy Josefowi Lustigowi. Prawa do prezentowania tego dzieła posiada agencja AURA -PONT s.r.o., Veslařský ostrov 62, 147 00, Praha 4.

Foto © Martina Storková

Wystawa Film Muzyka

KONFERENCJA W WANNSEE

UK / USA

Grają: K. Branagh, S. Tucci, C. Firth,
D. Threlfall, K. McNally, I. McNeice i inni

Reżyseria: Frank Pierson

Przygotowanie największej zbrodni przeciwko ludzkości nie trwało nawet dwie godziny. Brytyjsko-amerykańska rekonstrukcja spotkania, które zmieniło świat (2001). W zimie 1942 roku niemieckie armie marzły i głodowały w zaśnieżonej Rosji. Amerykanie już byli w stanie wojny. Marzenie Hitlera o rzeszy trwającej tysiąc lat były pierwszy raz zagrożone, do zwycięstwa rozumu i sprawiedliwości jednak było jeszcze daleko. Wtedy piętnastu wysokich niemieckich funkcjonariuszy otrzymało od swoich przełożonych i ministerstw rozkaz udania się do cichej siedziby w Wannsee, daleko od kryzysu na froncie. Reinhard Heydrich, Adolf Eichmann, Wilhelm Stuckart, Gerhard Klopfer i inni spotkali się, aby omówili jedyny punkt spotkania: ostateczne rozwiązanie kwestii żydowskiej. W ciągu dwóch godzin ci ludzie na zawsze zmienili świat...

O naradzie, która odbyła się na tym zameczku z najwyższym stopniem utajnienia, zachował się jedyny dokument: kopie Martina Luthera, sekretarza ministerstwa spraw zagranicznych. Znaleźli je w 1947 roku amerykańscy śledczy w archiwum ministerstwa i na ich podstawie zrekonstruowano przebieg całego spotkania. W niemal realnym czasie widzowie śledzą chłodne, nieobciążone emocjami rozmowy o tym, jak usunąć ze świata całą jedną ludzką rasę. Rozmowy, których wynikiem było 6 milionów straconych istnień...

Film, którym przypominamy sobie 65 rocznicę tego wydarzenia, zdobył szereg międzynarodowych nagród, najcenniejsze z nich to Złoty Globus dla Stanley'a Tucca za rolę Eichmanna, oraz nagroda Cena Emmy za scenariusz (Loring Mandel) i rolę główną (Kenneth Branagh w roli Heydricha – był on też między innymi nominowany na Złoty Globus).

ZAPOMNIANE TRANSPORTY DO POLSKI

Film dokumentalny

Czechy, 2009, 85 min

Reżyseria: Lukáš Přibyl

Zapomniane transporty to nazwa cyklu czterech dziewięćdziesięciminutowych dokumentów historyka i politologa Lukáša Přibyla, w których autor przypomina transporty do mniej znanych obozów koncentracyjnych i gett na terytorium Łotwy, Białorusi, Estonii i wschodniej Polski. Pierwszy z serii dokumentów jest poświęcony obozowi koncentracyjnemu Salaspils i życiu w getcie w Rydze. Dokument ten jest mozaiką wspomnień żyjących Czeskich Żydów deportowanych do Łotwy w 1942 roku. Cały materiał obrazowy tworzą wyłącznie historyczne autentyczne nagrania i fotografie znalezione w archiwach, prywatnych zbiorach i pochodzące od rodzin byłych członków SS. Nie ma narratora ani słowa przewodniego, jest to sekwencja osobistych przeżyć opowiadanych przez bezpośrednich uczestników wydarzeń. Dreszcze biegają po plecach, kiedy słyszymy opowiadanie jednego z mężczyzn o ulubionej zabawie komendanta obozu, który niemal podczas każdej wizyty zastrzelił kilku więźniów – słowami świadka: „Chodził do obozu jak do bażanciami”. Inny mężczyzna cudem przeżył apel, podczas którego za banalną kradzież zastrzelono co drugiego więźnia z szeregu. Jego przyjaciele po prawej i lewej stronie, niestety, nie mieli takiego szczęścia. W obozie zabijała nie tylko brutalność i samowola esesmanów, ale również mroźne zimy, kiedy temperatura często spadała poniżej dwudziestu stopni poniżej zera. Na przekór wszelkiej grozie i cierpieniu ludzie w obozie i w getcie starali się zachować chociaż strzępki normalnego życia, według hasła „Carpe diem” czasem udało się im zorganizować nawet wieczorek z tańcem. Kradzieże w miejscach pracy poza obozem były dla więźniów nie tylko warunkiem przeżycia, ale również jedynym sposobem oporu.

COLETTE

Film fabularny

RC, RS, NL, 2013, 125min.

Reżyseria: Milan Cieslar

Film według dzieła literackiego o tej samej nazwie autorstwa Arnošta Lustiga. Opowiadanie o miłości więźniów Vilego (Jiří Mádl) i pięknej belgijskiej żydówki (Clémence Thioly) opowiada o losach tajnej miłości w otoczeniu zgrozy i śmierci, o cienkiej granicy między dobrem i złem oraz prawdą i kłamstwem. W obozie koncentracyjnym w Oświęcimiu przed nami rysuje się bezlitosny świat codziennej walki o przeżycie. Panuje tu surowa hierarchia również wśród samych więźniów. Handluje się wszystkim, co może uratować życie, lub chociaż na chwilę oddalić śmierć. Żydówka Colette przyjeżdża do Oświęcimia transportem z Belgii. Więzień Vili jej poradzi, co ma powiedzieć podczas selekcji, i w ten sposób ratuje ją przed śmiercią w komorze gazowej. Urodę Coletty szybko zauważy fanatyczny oficer SS Weisacker (Eric Bouwer) i zatrudni ją w swoim warsztacie. Stopniowo pograża się do jej czaru i jednocześnie upaja się okrucieństwem i władzą na życiem i śmiercią podrzędnej rasowo istoty. Na przekór codziennemu cierpieniu Vili i Colette zbliżają się wzajemnie. Ich miłość daje im siłę do znoszenia piekła obozu koncentracyjnego. W rozpaczliwej walce o życie wspólnie zaplanują ryzykowną ucieczkę.

TRANSPORT Z RAJU

Film fabularny
CSRS, 1962, 93min.

Reżyseria: Zbyněk Brynych

Wzruszający epizod z życia getta w Terezynie powstał na podstawie opowiadania Arnošta Lustiga Noc i nadzieja. Za pośrednictwem mozaiki losów ludzkich autorzy pokazują obraz duszącej atmosfery getta i to, że nawet w warunkach niezmiernego poniżenia ludzie nie tracą godności i potrafią nawet stawić opór: Introdukcja filmu przedstawia Terezín jako spokojne i szczęśliwe miasteczko, którego dobrze ubrani mieszkańcy cieszą się życiem. Jest to jednak tylko fałszywa iluzja wytworzona do celów niemieckiego reportażu propagandowego. Generał SS Knecht, który odbywa tu wizytę inspekcyjną, następnie nakazuje transport do obozu śmierci. Listę nieszczęśników ma swoim podpisem potwierdzić również przewodniczący żydowskiej Rady starszych David Löwenbach. Wiadomość o przygotowaniach do transportu śmierci dotrze do mieszkańców getta...

POCIĄGI BEZ POWROTU

Film dokumentalny
RC – ČT, 2012, 57min.

Reżyseria: Martin Pátek

Dokument jest związany z projektem międzynarodowego festiwalu Kultury czesko-niemiecko-żydowskiej Dziewięć Bram. Połączył poszukiwania rzeczywistego wydarzenia, które stało się motywem noweli A. Lustiga „Modlitwa dla Katarzyny Horowitz”, z realizacją projektu „Pociąg Lustig”. Nowa dramatyzacja teatru Divadlo pod Palmovkou objechała w lecie specjalnie dostosowanym pociągiem wszystkie wojewódzkie dworce w Republice Czeskiej. Reżyser Martin Pátek do kontekstu z nią wkłada to, jak jest dziś postrzegany holocaust i jak przeżywał pobyt i transporty sam Arnošt Lustig i inni ludzie.

DÉMANTY NOCI

CSRS, 1964

Motyw: Arnošt Lustig

Reżyseria: Jan Němec

Epizod uciezki dwóch czeskich chłopców z transportu śmierci jest dynamizowany i pogłębiany przez wkomponowanie asocjacyjnych retrospektyw przeżyć i wyobrażeń jednego z nich. W powtarzających się retrospekcjach jego marzeń, obaw i pragnień wszystko ludzkie powoli ustępuje przed zwierzęcym, w miarę wzrastającej presji zagrożenia. Naturalistycznie żywo zmaterializowana sytuacja uciekinierów – ich głód, zmęczenie, lęk, siła instynktu samozachowawczego – to wszystko oznacza próbę uratowania się za wszelką cenę. Para staje się zwierzyną łowną, którą prześladują senilni starcy z sudeckiej wsi, reprezentujący władzę bezsilnych. Film śledzi strumień świadomości, transponuje wewnętrzne spojrzenie do surowej i oryginalnie zwartej postaci, odkrywającej głębię lęku, szalonej samotności, poniżonego człowieczeństwa, niemożliwości porozumienia się z kimkolwiek i udręki człowieka osamotnionego w nieprzyjnym świecie. Motywem przewodnim jest pragnienie bezpieczeństwa przedstawiane jako tęsknota za domem. Całowieczorny debiut Němca należy do absolutnej czołówki czeskiej kinematografii.

Zuzana Wirthová a Josef Gušlbauer

MENORAH

Zespół Menorah zajmuje się przepiękną muzyką duchowną i ludową narodu żydowskiego w diasporze, muzyką Żydów aszkenazyjskich lub sefardyjskich w języku hebrajskim, jidysz lub ladino. Do swojego repertuaru włącza też współczesną izraelską twórczość pieśniarską, starają się przybliżyć słuchaczom nie tylko przeszłość, ale również współczesne życie w Izraelu. Następnym tematem, którym Menorah wzbogaca koncerty, jest własna twórczość pieśniarska o tematyce żydowskiej. Pozwala zapomnieć o codziennych troskach i drażni myśl słuchacza, ale jednocześnie bawi, ponieważ siła muzyki ludowej polega właśnie na jej szerokim ukierunkowaniu na każdego z nas, przynosi radość sercu i duszy.

Jedną z przewodnich postaci w zespole jest Zuzana Wirthová, która dzięki działalności w niegdysiejszym zespole Chesed oraz w innych projektach stała się uznawaną przedstawicielką tego gatunku. Akompaniament gitary, śpiew i słowo mówione Josef Gušlbauer.

Josef Gušlbauer

ŠAMAŠ – ORKIESTRA TEATRALNA

Szamasz to w języku hebrajskim pomocnik, podróżuje w 2015 roku Pociągiem Lustig z przedstawieniem Modlitwa dla Katarzyny Horowitz. Orkiestra występuje też samodzielnie z własnym programem utworów autorskich i zapożyczonych. W nietradycyjnym składzie instrumentalnym oferuje słuchaczom nowe przeżycie. Członkowie orkiestry są doświadczonymi, profesjonalnymi muzykami z bogatym doświadczeniem.

Skład

Vladimír Vitiska – kontrabas i gotara basowa
Jan Janda – klarnet i saksofony
Zbyněk Malý – skrzypce i śpiew,
Zuzana Grosmanová – skrzypce i śpiew
Zuzana Wirthová – śpiew
Josef Gušlbauer – gitara i śpiew

Gesher ad Halom – Most až dotąd

WYSTAWA VHÚ PRAHA

W listopadzie 1947 roku, dwa lata po zakończeniu II wojny światowej, w okresie, kiedy światowa opinia publiczna dopiero co opamiętała się z szoku wywołanego barbarzyństwem nazistowskich Niemiec, Walne Zgromadzenie ONZ na swoim 128 posiedzeniu podjęło decyzję o rozdzieleniu Palestyny na dwa samodzielne państwa: żydowskie i arabskie. Dnia 14 maja 1948 roku tymczasowa Rada Państwa ogłosiła Proklamację Niepodległości i założenie Państwa Izrael. Bezpośrednio potem państwo Izrael napadły wojska Zajordanii, Egiptu, Syrii, Iraku, Libanu i Arabii Saudyjskiej. O sukcesach lub porażkach wojsk inwazyjnych w tych dniach decydowano nie tylko na polu walki, ale w znacznym stopniu również w odległej Czechosłowacji.

Zaledwie dwa tygodnie później, 29 maja 1948 roku, pierwsze myśliwce izraelskiego lotnictwa podjęły atak na armię egipską maszerującą na Tel Aviv. Czechosłowackie maszyny Avia S-199 trwale zapisały się w historii Państwa Izrael. Do Izraela zostały dostarczone bezpośrednio przed wspomnianym atakiem na pokładach samolotów transportowych w ramach mostu lotniczego z lotniska w miejscowości Žatec. Ich atak tak zaskoczył armię egipską, że zatrzymała się zaledwie 35 km od Tel Avivu niedaleko mostu, który do dziś nosi nazwę od tego wydarzenia – Most až dotąd.

Wystawę przygotował Wojskowy Instytut Historyczny (Vojenský historický ústav) Praha
Opracowanie graficzne wystawy: Zdeněk Mareš

Specjalne podziękowanie za udostępnienie materiałów składamy Archiwum Narodowemu, Wojskowemu Instytutowi Historycznemu, Archiwum Muzeum Narodowego (Zamkowe archiwum fotograficzne), Archiwum służb bezpieczeństwa, Herbertowi Slavíkovi i Tomki Němcovi

Wystawa jest dostępna dla publiczności codziennie 7 do 21 lipca
zawsze w godzinach od 14:00 do 20:00.

PARTNERZY NARODOWI

PRZY WSPARCIU

DZIĘKI

WITH THE KIND SUPPORT OF

GENERAL PARTNER

MAIN PARTNER

NATIONAL PARTNER

SUPPORTED BY

CO-PRODUCTION

COOPERATION

MEDIA PARTNER

20 let know-how v ICT

- Správa, údržba a výstavba telekomunikačních systémů
- GSM-R technologie, vozidlové i mobilní systémy
- Unikátní know-how pro měření kvality dopravní cesty
- Pevné hlasové a datové služby s garantovanou SLA
- Vlastní druhá největší optická síť v České republice
- Vysoce zabezpečená a geograficky nezávislá datová centra
- Stálá podpora a servis 24/7/365 a servisní zázemí
- Certifikace kvality ISO, AQAP2110 a osvědčení NBÚ